

Onko pakko auttaa?

Koiran hyvinvointi eläinavusteisessa terapiatyössä

Mirva Paasonen

EKK1

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	3
2	Menetelmä.....	4
	2.1 Mitä eläinavusteinen terapia on?	4
	2.2 Haastattelut	5
3	Päätelmät	5
	3.1 Ympäristö	5
	3.2 Koiran rooli terapeutin työparina.....	6
	3.3 Eläinavusteiseen terapiaan liittyvät hyvinvointiriskit koiran näkökulmasta	7
	3.4 Hyvinvoinnin tukitaidot.....	9
4	Pohdinta.....	13
	4.1 Yksilön soveltuvuus	13
	4.2 Eläimen huomioiminen työssä.....	14
	4.3. Jatkotutkimuksen tarpeet	15
	Lähteet.....	16
	Liite 1.	17
	Liite 2.	18

1 Johdanto

Erilaiset eläinavusteisen työskentelyn muodot ovat lisääntyneet viimeisinä vuosikymmeninä. Kasvatus- ja kuntoutustyössä on havaittu eläinavusteisella työskentelyllä olevan lukuisia hyötyjä asiakkaalle (Kahilaniemi 2016, 19). Eläimen ihmiselle tuottamaa hyvinvointia on tutkittu paljon, mutta eläimen hyvinvointia eläinavusteisessa työssä huomattavasti vähemmän. Yleisesti käytössä olevia ohjeita tai standardeja eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi ei eläinavusteisessa työssä ole. Jotta työ olisi turvallista, eettisesti hyväksyttävää ja myös yksilöä tarkastellen kestäväällä pohjalla, on aiheellista tarkastella myös eläimen hyvinvointia. Terapiatyö voi sisältää kuormittavia tekijöitä ja osaa niistä voidaan hallita ja minimoida erilaisten käytäntöjen tai eläimelle koulutettujen taitojen avulla.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella eläinavusteista terapiatyötä eläimen näkökulmasta ja selvittää, miten edistää eläimen hyvinvointia eläinavusteisessa terapiassa käyttäytymisanalyysin keinoin. Tavoitteena on luoda koulutusohjeet kolmelle erilaiselle koiralle koulutettavalle taidolle, jotka edistävät työparina toimivan eläimen hyvinvointia terapiatilanteessa ja ehkäisevät riskitilanteita häiritsemättä terapiatyön toteutusta. Opinnäytetyössä keskeinen tiedonlähde on kirjallisuuslähteiden lisäksi eläinavusteista työtä tekevien terapeuttien haastattelut. Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään koira terapeutin työparina.

2 Menetelmä

2.1 Mitä eläinavusteinen terapia on?

Eläinavusteinen toiminta on määritelty kansainvälisesti käytetyn Animal Assisted Interventions (AAI), eli eläinavusteiset interventiot -yläkäsittelyn alle. Eläinavusteisiin interventioihin kuuluvat eläinavusteinen terapia (Animal Assisted Therapy, AAT), eläinavusteinen kasvatus (Animal Assisted Pedagogy, AAP), eläinavusteinen sosiaalityö (Animal Assisted Social Work, AASW) ja eläinavusteinen toiminta (Animal Assisted Activities, AAA). (Kahilaniemi 2016, 20-21)

Eläinavusteinen terapia on aina suunnitelmallista, tavoitteellista ja dokumentoitua. Eläinavusteisen terapian tavoitteena on tukea yksilön fyysistä, kognitiivista ja sosiaalista toimintakykyä ja terapian toteuttajana toimii aina terveydenhuollon koulutettu ammattihenkilö. Psykoterapia, fysioterapia, toimintaterapia ja puheterapia ovat eläinavusteisen terapian eri muotoja. (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haapala & Suomela-Markkanen 2018, 6)

Eläinavusteinen terapiatyö perustuu työtä toteuttavan ammattilaisen koulutukseen ja henkilökohtaiseen osaamiseen. Kasvatus- ja kuntoutustyössä käytettäville koirille ei ole omaa koulutusohjelmaa, vaan osaaminen hankitaan omiin tarpeisiin perustuvalla harjoittelulla (Kahilaniemi 2016, 33). Yleisiä standardeja koiran osaamiselle tai ominaisuuksille ei ole, vaan koiran soveltuvuudesta terapiatyöhön päättää terapiatyötä tekevä ammattilainen. Suosituksia eläinavusteisessa työssä toimivan koiran ominaisuuksille ovat muun muassa koulutettavuus ja sosiaalisuus vieraita ihmisiä kohtaan (Davis 2002, 29-31). Koiran tulisi olla myös hyväkäyttöksinen, turvallinen ja peruskoulutettu (Kahilaniemi 2016, 29).

Suomessa eläinavusteiseen työskentelyyn valmistavia koulutuksia ovat esimerkiksi Eläinavusteisen valmentajan koulutus, Koira-avusteinen kasvatus- ja kuntoutustyö -täydennyskoulutus, EASEL - ohjaajakoulutus ja ammatillinen täydennyskoulutus ”Hyvinvoinnin tuottaminen eläinten avulla”. Osa koulutusten järjestäjistä tarjoaa lisäksi työparina työskentelevän eläimen tasokokeita, joilla arvioidaan koiran soveltuvuutta työhön. Koulutukset ovat yhdistysten, yritysten tai oppilaitosten järjestämiä. Täydennyskoulutus tai eläimen tasokoe eivät ole edellytyksiä eläinavusteisen terapian toteutukselle, vaan terapeutti voi hankkia täydennyskoulutusta oman arvionsa mukaisesti.

Eläinavusteisessa terapiassa koira on tavallisesti terapeutin oma ja toimii työn ulkopuolella lemmikkinä. Opinnäytetyöni osana tehdyissä haastatteluissa ilmeni eläinavusteista työtä tekevien terapeuttien hankkineen koiran kouluttamiseen liittyvää osaamista myös koiraharrastuksista ja erilaisilta koiran koulutukseen liittyviltä kursseilta.

2.2 Haastattelut

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina eläinavusteista työtä tekeville terapeuteille. Opinnäytetyöhöni haastattelin psykoterapeuttia, fysioterapeuttia, toimintaterapeuttia ja puheterapeuttia, jotka kaikki tekevät työtä osittain eläinavusteisesti, työparina koira. Haastattelut toteutettiin puhelinhaastatteluina, jotka nauhoitettiin ja litteroitiin. Haastattelun runkona toimi haastattelulomake (Liite 1).

Haastatteluiden perusteella valitsin kolme koiralle koulutettavaa terapiamuodosta riippumatonta taitoa, jotka on suunniteltu parantamaan koiran hyvinvointia riskitilanteissa. Opinnäytetyöni osana olen tehnyt myös tarkat ohjeet taitojen kouluttamisesta (Liite 2).

3 Päätelmät

3.1 Ympäristö

Työskentely-ympäristö asettaa raameja sille, miten eläin voi terapiatilanteessa toimia ja millaisia koulutettuja taitoja se voi omassa työympäristössään hyödyntää. Haastatteluiden perusteella eläinavusteista terapiaa tehdään hyvin erilaisissa ympäristöissä. Kaksi terapeuteista työskenteli omassa toimitilassa, jossa koira sai liikkua vapaana: myös huoneesta toiseen. Yksi terapeuteista työskenteli huoneessa, jonka sisällä koira sai liikkua vapaasti. Yksi terapeuteista työskenteli koiran kanssa ulkona, koira kytkettynä hihnaan tai vaihtoehtoisesti koiran kanssa mentiin asiakkaan luokse tiloihin, jossa koira saattoi olla vapaana rajatussa tilassa. Osalla terapeuteista oli käytössä koiralle tila tai paikka, johon koiralla oli jatkuvasti vapaa pääsy ja jossa se sai olla täysin rauhassa.

Kaikki haastatellut työskentelivät oman koiran kanssa. Yksi haastatelluista terapeuteista kertoi koiralla käytettävän työliiviä, joka puettiin päälle terapian alkaessa ja riisuttiin terapian päättyessä.

Osalla työn ja vapaa-ajan välistä rajaa erottivat vain työtilat. Kaikilla haastatelluista ei ollut käytössä tällaista työtä ja vapaa-aikaa erottavaa selkeää tekijää.

Haastatteluissa tuli esiin, että eri terapiamuodoissa koira voi kohdata erikoisesti tai arvaamattomasti käyttäytyviä ihmisiä. Asiakas saattaa puhua tai liikkua erikoisesti, ja asiakkaalla saattaa olla erilaisia liikkumisen apuvälineitä. Toisaalta terapiaan tuleva asiakas voi olla ahdistunut, pelokas tai käyttäytyä yllättäen aggressiivisesti tai kovakouraisesti koiraan kohtaan.

3.2 Koiran rooli terapeutin työparina

Haastatteluiden perusteella koiran tehtävä terapiassa on toimia keskustelun avaajana, vuorovaikutuksen herättäjänä ja motivaatiota lisäävänä tekijänä. Esimerkiksi psykoterapiassa koira auttaa keskustelun avaamisessa ja suhteen luomisessa asiakkaan ja terapeutin välille. Fysioterapiassa puolestaan koira voi toimia motivaattorina ja kannustajana: koiran avulla harjoitteluun saadaan enemmän toistoja, uskallusta ja iloa tehtäviin, jotka olisivat muuten yleensä kivuliaita tai pelottavia. Koiran rooli terapiatilanteessa vaihtelee aktiivisesta toimijasta ja tehtävän suorittajasta rauhoittavaksi ja lohtua tuovaksi ystäväksi.

Haastatteluissa ilmeni koiran roolin olevan hyvin monipuolinen. Riippuen terapiamuodosta ja asiakkaasta, terapeutit kertoivat koiran tekevän erilaisia tehtäviä, kuten tasapainoharjoittelu, temppujen opettelu lasten kanssa, koirien lautapelit, tehtäväradat tai ihmisille tarkoitettut lautapelit tai leikit, joissa koira osallistuu aktiivisesti. Terapiatilanteessa saatetaan suunnitella, miten koiralle opetetaan uusi asia ja keskustella vuorovaikutuksesta eläimen kanssa ja miettiä miltä jokin asia eläimestä tuntuu. Koiralle osoitetaan tehtäviä vihjesanoin tai käsimerkein ja tehtävät osallistavat koiraan harjoitteluun. Toisaalta koiran tehtävä saattoi olla vähemmän aktiivinen ja koira saattoi olla vain mukana pötköttelemässä kauempana tai asiakkaan silitettävänä.

Osassa haastatteluista nousi selvästi esiin erilaisten tehtävien olevan väylä keskustelulle. Itse tehtävän virheetön suorittaminen ei ollut oleellinen asia, vaan yhteisestä tekemisestä syntyvä keskustelu. Joskus koira saattaa tehdä jotain muuta, kuin mitä siltä pyydetään ja se saattaa toimia hyvänä aloituksena keskustelulle. Virheiden sietämisen harjoittelu voi olla tärkeä osa terapiaa. Haastatteluun osallistunut psykoterapeutti kuvaa tilannetta näin:

”Eläin on lisäelementti, että terapia ei epäonnistu, vaikka joku tehtävä ei onnistuisi. Et vaikka se koira ei tekis, niin se ei pilaa terapiaa, vaan pikemminkin joskus jopa päinvastoin. Et vaikka kun joku

ei mee, niinkun on suunniteltu, niin siitä tulee parempi keskustelu. Vaikka kun lapsi joka on psykoterapiassa, jolla yleensä on jotakin, niinkun että asiat ei onnistu, niin hän näkee, että ei asiat aina onnistu. Tai että tää ei oo kiltteyskoulu myöskään koirille. Saa sanoa oman mielipiteensä, mutta se täytyy ilmoittaa kohteliaasti.”

Osassa terapiamuotoja- ja osassa tehtävistä koulutettujen tehtävien varmuus nähtiin kuitenkin tärkeäksi. Erilaisia koiralle koulutettuja terapiatyössä tarvittavia taitoja nousi esiin kymmeniä ja taidot vaihtelivat terapiamuodosta riippuen. Tärkeimmistä koulutetuista taidoista esiin nousi toistuvasti rauhoittumisen taito, omalle paikalle meno ja paikallaolo. Näitä taitoja tarvitaan eritoten tilanteissa, joissa koiran ei tarvitse osallistua aktiivisesti, vaan sen odotetaan pitävän taukoa muun työskentelyn ajan. Kun koira osaa mennä omalle paikalleen ja odottaa siellä, voi terapeutti tarpeen mukaan joko pyytää koiran pitämään taukoa tai osallistumaan. Rauhallinen omalla paikalla olo on myös koiralle mahdollisuus lepo hetkeen.

Terapiakoiran tärkeimmiksi ominaisuuksiksi nähtiin koulutettujen taitojen lisäksi myös halukkuus ottaa kontaktia vieraisiin ihmisiin, avoimuus, halu osallistua yhteiseen tekemiseen, rohkeus, uteliaisuus ja leikkisyys. Tärkeäksi nähtiin myös kyky sietää erilaista käsittelyä ja yllättäviä tai stressaavia tilanteita. Esiin nousi myös koulutettavuus, ahneus, aktiivisuus ja koiran kyky näyttää omia tunteita. Aggressiivinen käyttäytyminen ja pelokkuus nousivat haastatteluissa esiin piirteinä, joita ei terapiatyössä toimivalla eläimellä voisi olla.

3.3 Eläinavusteiseen terapiaan liittyvät hyvinvointiriskit koiran näkökulmasta

Terapeuttien haastatteluissa merkittävimmit koiran hyvinvointia uhkaaviksi riskeiksi nähtiin yllättävät ja arvaamattomat tilanteet ja työn kuormittavuus pidemmällä aikavälillä. Hyvinvointia uhkaavana riskinä nähtiin kuormittavan työn ohella riittämätön lepo suhteessa työhön. Koiran jaksamisen tarkkailu nähtiin erityisen tärkeäksi, mutta ei yksiselitteiseksi: koiran tarkkailusta huolimatta väsymistä tai stressaantumista ei välttämättä ole ollut aina helppo huomata. Yksi haastatelluista terapeuteista kuvaa koiran työmäärän ja hyvinvoinnin tarkkailun haastavuutta seuraavasti:

”Mä aattelen et siinä se vastuu on niin valtava, niinku just sen koirankin näkökulmasta. Että ku se olis täällä varmasti vaikka pää kainalossa. Tää on sen mielestä yks parhaita paikkoja. -- Ja sit just

ku sä et aina tiedä millä mielellä noi lapset tai perheet tulee tosta ovesta sisään, niin et kuinka stressaavaks joku terapiatilanne voi käydä. Ja mä en tarkota sellasta niinkun fyysistä aggressiota vaan kyl toi mun koira reagoi myös semmoseen psyykkiseen ahdistukseen.”

Kolmessa haastattelussa nousi esiin mahdollisuus, että koiraan tartutaan tai sitä kosketaan niin, että koira kokee sen epämiellyttäväksi tai säikähtää. Joskus asiakkaita täytyy ohjata siihen, että koiraan ei saa koskea, jos koira näyttää siltä, että se ei halua, että siihen kosketaan. Koiran koskettamiseen liittyvät tilanteet ovat potentiaalisia riskitilanteita myös ihmisen näkökulmasta: säikähtäessään tai kipua tuntiessaan koira voi satuttaa ihmistä, ellei sillä ole muita keinoja keskeyttää epämiellyttävää tilannetta. Kun yksilö pyrkii välttämään käyttäytymisestä tai tilanteesta seuraavan kivun tai muun epämiellyttävän tilanteen, voi se käyttäytyä aggressiivisesti (Chance 2014, 246). Tilanteet, joilla on ollut epämiellyttäviä seurauksia, voivat toistua aiheuttaen riskitilanteita myös tulevaisuudessa, kun samankaltainen tilanne toistuu ja eläimen käyttäytyminen perustuu aiempaan kokemukseen samankaltaisesta tilanteesta.

Haastattelujen perusteella terapian kulku oli tarvittaessa muokattavissa eläimen aloitteesta ja koiralla oli mahdollisuus joko poistua tilanteesta tai ilmaista olevansa haluton suorittamaan tehtävää. Haastatteluissa kävi ilmi, että osa koirista käytti tätä mahdollisuutta poistua tilanteesta ja osa ei, vaikka mahdollisuus olikin. Osalla koirista tilasta poistuminen tai tehtävän tekemättä jättäminen toimivat koiran yksiselitteisenä ilmaisuna haluttomuudesta osallistua. Osa terapeuteista kuvaili koiran tuntemisen ja eleiden tulkinnan olevan tärkeässä roolissa tarkkaillessa eläimen suhtautumista ja halukkuutta keskeyttää. Eläimen vaikutusmahdollisuus omaan sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöönsä on merkittävässä roolissa eläimen psyykkistä hyvinvointia ajatellen (Fine 2006, 456), joten erityisesti terapiatyön kaltaisessa kuormittavassa työssä on perusteltua kiinnittää huomiota siihen, että tulkinnanvaraisuus koiran eleiden tulkinnassa olisi mahdollisimman pientä. Käytännössä tämän voi toteuttaa harjoittelemalla valintatilanteita koiran kanssa ja kouluttamalla koiralle vaihtoehtoiset käyttäytymismallit riskitilanteisiin.

Haastatteluissa tuli esiin useasti koira-avusteisen työn haasteellisuus terapeutin näkökulmasta: terapeutin tulee ylläpitää kahta vuorovaikutussuhdetta: asiakkaaseen ja koiraan. Terapeutin tulee myös pitää huolta molempien turvallisuudesta ja huolehtia, että koira ei joudu liian vaikeaan tilanteeseen. Työn määrä sen kuormittavuuden vuoksi tulee siis olla rajattu. Muita haastattelussa esiin nousseita riskitilanteita olivat loukkaantumisriski liukkaalla lattian tai hoitopöydältä putoamisen seurauksena, tassun jääminen apuvälineiden, kuten sähköpyörätuolin alle ja riskit tartuntataudeille.

3.4 Hyvinvoinnin tukitaidot

Haastatteluiden perusteella eri terapiamuodoissa on erilaisia tarpeita eläimen toimimiselle terapiaharjoitteissa. Eläimen hyvinvointia uhkaavat riskitilanteet olivat kuitenkin suurelta osin yhteisiä. Osana opinnäytetyötä olen valinnut kolme koulutettavaa taitoa, joita voi hyödyntää terapiatyötä tekevien koirien hyvinvoinnin edistämiseksi. Taidot on valittu opinnäytetyötä varten tehtyjen haastattelujen ja niissä esiin nousseiden koiran hyvinvointia uhkaavien riskien perusteella. Opinnäytetyön liitteenä on esimerkinomainen koulutussuunnitelma taitojen kouluttamiseksi sekä videot, joissa käydään läpi koulutussuunnitelmassa esitetyt vaiheet käytännössä. Liitteenä olevassa koulutussuunnitelmassa ja videoilla käydään läpi tarkat ohjeet toivotun käyttäytymisen aikaansaamiseksi, mutta taitojen jatkokouluttamista hyödynnettäväksi aidoissa terapiatilanteissa on käyty läpi lyhyesti vain tekstissä. Tässä luvussa käsittelen taitojen kouluttamista käyttäytymisanalyysin sanastoa hyödyntäen, mutta liitteenä olevan koulutussuunnitelman teksti ei puolestaan vaadi lukijalta käyttäytymisanalyysin sanaston tuntemista.

Taidot koulutetaan ihmisen antaman vihjeen (sana tai liike) jälkeen tapahtuviksi, mutta taidoissa on oleellista myös se, että koira oppii toimimaan terapiatyössä eteen tulevilla tilanteilla myös oma-aloitteisesti. Kun koiralle koulutetaan hyvinvoinnin tukitaitoja, koiran hyvinvoinnin seuraaminen terapiatilanteessa on yksiselitteisempää ja koira saa toimintavalmiuksia riskitilanteisiin. Hyvinvoinnin tukitaidot edistävät koiran hyvinvointia terapiatilanteessa antaen koiralle mahdollisuuden vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja itseensä kohdistuvaan toimintaan.

Operanttiin käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa muokkaamalla sen seurauksia: käyttäytymistä seuraavat tapahtumat voivat joko lisätä tai vähentää sitä edeltänyttä käyttäytymistä (Chance 2014, 130-131). Käyttäytymisen lisäämiseksi käyttäytymisen seurauksen täytyy olla suhteessa sitä edeltävään käyttäytymiseen ja joko tuottaa eläimelle jotain miellyttävää (positiivinen vahvistus) tai poistaa sen ympäristöstä jotain epämiellyttävää (negatiivinen vahvistus). Operanttia käyttäytymistä ja sen seurausta edeltää aina myös erotteleva vaikutte, joka edeltää käyttäytymistä ja kertoo käyttäytymistä seuraavan vaikutteen olevan saatavilla (Tuomisto, Lappalainen, Timonen 2005, 33). Erottelevana vaikutteena voi olla vihjesana tai jokin muu eläimen ympäristössä tapahtuva havaittava muutos. Operantin käyttäytymisen ohella klassinen ehdollistuminen on otettava huomioon koulutusvalintoja tehdessä: muun muassa erilaiset tunnevasteet ja pelkojen kehittyminen ovat tapahtumia klassisen ehdollistumisen alla (Chance 2014, 95-97).

Terapiatyötä tekevältä koiralta toivotaan muun muassa avointa ja iloista suhtautumista ihmisiin ja puolestaan aggressiivisesti tai epävarmasti käyttäytyvä koira ei välttämättä sovi terapiatyöhön. Ottaen huomioon terapiakoiralta toivotut ominaisuudet ja kouluttamiseen liittyvä eettinen näkökulma, on perusteltua käyttää koulutuksessa positiivista vahvistetta eläimen käyttäytymisen muokkaamiseksi. Terapiatyössä tarvittavien tukitaitojen kouluttamisessa käytetään palkkioita koulutettavan käyttäytymisen vahvistamiseksi ja siirrytään vähitellen aidon tilanteen seurauksiin, luonnollisiin vahvisteisiin, jotka ylläpitävät käyttäytymistä. Kouluttamisessa hyödynnetään sekä primäärivahvistetta, että sekundäärivahvistetta. Primäärivahvisteena eli ensisijaisena vahvisteena käytetään ruokaa sen helppokäyttöisyyden ja riittävän toistomäärän saavuttamiseksi koulutuksen alkuvaiheessa. Sekundäärivahvisteena käytetään palkkioääntä, joka on opetettu koiralle jälkiehdollistumista hyödyntäen ja koira on oppinut äänen ennakoivan primäärivahvistetta.

Kun koiralle on koulutettu uusi taito vihjesanan seurauksena tapahtuvaksi, harjoitellaan sitä erilaisissa yhteyksissä, jotta koira oppii käyttäytymisen seurauksen olevan tarjolla erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Oleellista on harjoitella työtilannetta muistuttavissa yhteyksissä, kuten vieraiden ihmisten läsnä ollessa tai lähestyessä. Kun koira osaa tehdä koulutetun käyttäytymisen vihjesanan jälkeen erilaisissa tilanteissa, joissa taitoa tarvitaan, voidaan vahvistaa myös koiran omia aloitteita käytökselle. Vaikutehallinnan aikaansaamiseksi vihjesanasta seuraavalle käyttäytymiselle, voi hyödyntää esimerkiksi oma-aloitteisen käyttäytymisen seurauksena esiintyvistä palkkiosta eroavaa, arvokkaampaa vahvistetta.

Hyvinvointia edistävien tukitaitojen tarkoituksena on, että koira koulutetaan toimimaan tilanteessa valitsemallaan tavalla. Yksinkertaistettuna vaihtoehdot voivat olla esimerkiksi työtilanteeseen liittyvä harjoitus, vaikkapa koirien lautapelin pelaaminen ja tehtävästä kieltäytyminen tilasta poistumalla. Käytännössä voimme kouluttaa valinnan tekoa niin, että valitsemme jokin aiemmilta harjoituskerroilta tutun harjoitusasetelman, jossa koira saa vahvisteita sekä tehtävästä kieltäytymällä että tehtävään osallistumalla. Eläin käyttäytyy tavalla, joka tuottaa sille eniten vahvisteita tai tavalla, joka on eniten sen etujen mukaista (Chance 2014, 221-222).

Taitoja harjoitellessa käyttäytymisistä seuraavien palkkioiden tiheyksiä, laatuja tai määriä voidaan vaihdella ja siten vaikuttaa käyttäytymisen esiintyvyyteen. Käyttäytymistä lisäävät tai vähentävät vaikutteet ovat yksilöllisiä, joten yksilön käyttäytymiseen merkittävimmin vaikuttavat vahvisteet tulee todeta tapauskohtaisesti (Tuomisto, Lappalainen, Timonen 2005, 29). Terapiatilassa tehtävässä harjoituksessa läsnä olevia vahvisteita voivat koiran näkökulmasta olla esimerkiksi ihmisen seura, mahdollisuus vuorovaikutukseen, kiinnostava tehtävä, makupalat, leikki ja toisaalta poistumisen seurauksena tilan ulkopuolella olevia vahvisteita voivat olla esimerkiksi rauhallinen tila,

koskemattomuus, lepo, ruoka tai makupalat. Seuraamalla koiran käyttäytymistä, voimme nähdä, mitä se minäkin hetkenä arvostaa – mikä tarjolla oleva vahviste (esim. aktiivinen tehtävä ihmisen kanssa vai lepo) lisää mitä käyttäytymistä (harjoituksessa pysyminen vai poistuminen) milläkin hetkellä.

Siihen mitä koira useammin valitsee, voidaan vaikuttaa vaihtoehtojen mielekkyydellä koiran näkökulmasta. Ympäristön seuraukset aiheuttavat käyttäytymisen esiintymistiheyden lisääntymisen tai vähentymisen (Tuomisto, Lappalainen, Timonen 2005, 25). Mikäli koira tuntuu valitsevan tauon ja tehtävästä kieltäytymisen työn toteuttamisen kannalta liian usein – on aiheellista miettiä, miten voitaisiin tehdä itse tehtävän suorittamisesta mielekkäämpää, jotta koira valitsisi useammin sen. Tätä samaa peruseriaatetta voidaan soveltaa kaikkia koiran hyvinvointia edistävien tukitaitojen koulutuksessa.

Tilasta poistuminen

Tilasta poistuminen on tarpeellinen taito silloin, kun koira työskentelee sisätilassa vapaana. Tavoitteena on, että koira osaa poistua huoneesta ohjaajan pyytäessä sekä oma-aloitteisesti. Koiria tavallisesti palkitaan paljon ihmisen lähellä olemisesta ja opetetaan myös sietämään erilaista käsittelyä. Terapiatyön hyvinvointiriskit huomioiden on kuitenkin perusteltua opettaa koiralle, että myös väistäminen ja poistuminen on joskus hyvä ratkaisu. Kun taito on koulutettu myös vihjesanasta tapahtuvaksi, on se käytettävissä myös koiran ohjaajan aloitteista silloin, kun hän katsoo tilanteen turvallisuuden edellyttävän koiran poistumista.

Kouluttamisessa hyödynnetään alustaa, jonka päälle koira koulutetaan menemään makuulle. Alusta on koiralle selkeä kohde, jota on helppo siirtää ja jonka avulla opittu taito on helppo siirtää myös toiseen tilaan, mikäli taitoa tarvitaan useammassa kuin yhdessä tilassa. Vihjesanasta tapahtuvassa valmiissa tehtävässä erottelevana vaikutteena (S^d) toimii vihjesana ”pois” joka kertoo koiralle vahviteen, eli makupalan (S^{R+}) olevan tarjolla koulutetun käyttäytymisen, eli tilasta poistumisen (R) seurauksena. Kun koira poistuu tilasta nopeasti ohjaajan antaman vihjesanan jälkeen, voi ohjaaja toiminnallaan ehkäistä riskitilanteita tarvittaessa. Oletettavasti aitoja tilanteita, joissa koira tarvitsee pyytää poistumaan tilasta riskitilanteen välttämiseksi, tapahtuu harvoin, joten taitoa kannattaa ylläpitää aitoa tilannetta muistuttavien harjoitusten avulla.

Tauon pyytäminen hihnassa työskennellessä

Silloin, kun koira työskentelee hihnassa, ei tilasta poistumisesta taitona pystytä hyödyntämään. Silloin koiralle voidaan kouluttaa tauon pyytäminen jotain toista taitoa hyödyntämällä. Tällainen taito voi olla esimerkiksi ohjaajan taakse meno, jonka seurauksena käynnissä ollut tilanne keskeytetään. Taito koulutetaan vihjesanasta tapahtuvaksi, sekä kuten tilasta poistumisen taitokin, myös koiran oma-aloitteisesti hyödynnettäväksi.

Kosketuksen pyytäminen

Koiralle annettua oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen, toimivaa vuorovaikutusta ihmisen kanssa ja toisaalta oikeutta positiivisiin tuntemuksiin ja kokemuksiin voidaan edistää kouluttamalla koiralle käyttäytyminen, jonka seurauksena sitä silitetään ja jota ilman sitä ei silitetä. Tällainen taito voi olla esimerkiksi tassun nostaminen polvillaan olevan ihmisen jalalle. Valmiissa harjoituksessa ihmisen polvilleen meno toimii erottelevana vaikutteena (S^d) joka kertoo koiralle vahvisteen (S^{R+}) eli rapsutuksen olevan saatavilla käyttäytymisen (R) seurauksena. Koiralla on mahdollisuus joko tulla rapsutettavaksi tai välttää rapsutus.

Koulutuksessa voidaan käyttää erillistä vahvistetta liikkeen, eli tassulla koskettamisen kouluttamiseksi. Toisaalta kosketus käyttäytymisen ainoana seurauksena antaa tärkeää tietoa siitä, kokeeko koira pelkän silityksen mielekkääksi. Mikäli koira jatkaa tassun nostamista jalalle, kun seurauksena on ainoastaan silytys, voidaan havaita, että kosketus toimii vahvisteenä ja on siis koiralle mieluista.

Tämän opinnäytetyön liitteenä (Liite 2) olevassa esimerkkitapauksessa harjoitusohje on luotu ajatellen koira, joka useimmissa tilanteissa pitää kosketuksesta ja rapsutuksista. Mikäli koulutuksen edetessä käy ilmi, että silytys ei ole käyttäytymistä vahvistava vaikutte, täytyy harjoitukseen lisätä jokin muu toivottua käyttäytymistä vahvistava elementti tai toisaalta miettiä myös sitä, soveltuuko koira kosketusta sisältäviin terapiaharjoitteisiin.

Harjoitus antaa yksiselitteisesti tietoa käynnissä olevasta tilanteesta ja koiran halusta tulla kosketetuksi. Suurin osa ihmiseen kohdistuvista koiran puremista tapahtuu, kun ihminen yrittää silitää koira (Oxley, Christley & Westgarth 2018). Harjoittelun myötä koiran eleiden tulkitseminen käsittelytilanteessa muuttuu yksiselitteisemmäksi ja riski koiran eleiden väärin tulkitsemiseen on pienempi. Harjoituksen myötä sekä koiraan, että ihmiseen kohdistuvia riskitilanteita voidaan ehkäistä.

Mikäli polvilleen meno ei fyysisten rajoitteiden vuoksi onnistu, voi samaa harjoitusta soveltaa kouluttamalla koiralle jonkin vaihtoehdoisen taidon. Myös, mikäli kosketus ei ole rapsutus, vaan esimerkiksi valjaiden pukeminen tai tassurasvan levittäminen, voidaan harjoitusta muokata tarpeen mukaisesti.

4 Pohdinta

4.1 Yksilön soveltuvuus

Terapiatyöhön osallistuvien koirien kohdalla on perusteltua hyödyntää työssä siihen sopivaa, fyysisesti tervettä eläintä, jonka hyvinvoinnista ja lajityypillisten tarpeiden toteuttamisesta huolehditaan sen vapaa-aikana. Eläimen yksilölliset ominaisuudet ja oppimishistoria vaikuttavat merkittävästi siihen, miten eläin pystyy käsittelemään terapiatyöhön liittyviä stressitekijöitä: todennäköisesti hyvin sosiaalistettu pentu, jota on totutettu erilaisiin ihmisiin, koiriin ja tilanteisiin voi paremmin terapiatyössä, kuin koira, jonka pentuaikana sosiaalistamiseen ei ole panostettu vastaavalla tavalla (Fine 2006, 460). Mikäli koira huolestuu tai stressaantuu herkästi, voi terapiatyön muuttuvat tilanteet kuormittaa koira liikaa. Nopea palautumiskyky stressaavista tilanteista voidaan siis katsoa hyväksi ominaisuudeksi terapiatyössä toimivalle koiralle.

Haastatteluissa terapiatyössä toimivan koiran hyväksi ominaisuuksiksi nähtiin rohkeus, avoimuus, leikkisyys, ilmeikkyyt ja halu yhteiseen tekemiseen ihmisen kanssa. Nämä ominaisuudet on hyvä pitää mielessä jo koiran rotua ja edelleen pentuetta valitessa. Arkuuden on todettu olevan melko voimakkaasti periytyvä ominaisuus koirilla, joten jo pentua harkitessa tulisi kiinnittää huomiota pennun vanhempien luonteeseen (Kaimio 2007, 317-318). Haluttuja ominaisuuksia kannattaa tukea jo pennun ensimmäisistä viikoista lähtien esimerkiksi tarjoamalla pennulle miellyttäviä hetkiä ihmisen kanssa ja antamalla pennulle mahdollisuuksia uteliaisuuden ja oma-aloitteiden toiminnan toteuttamiseen. Esimerkiksi Vaterlaws-Whiteside & Hartmann (2017) esittelee tutkimuksessaan sosiaalistamisohjelman, jonka toteuttamisella pennun syntymästä alkaen on huomattu olevan selviä positiivisia vaikutuksia kehitykselle.

Terapiatyössä koira on usein altis kosketukselle ja vieraiden ihmisten läheisyydelle. Finen (2006) mukaan monia terapiatyöhön pyrkiviä eläimiä arvioidaan työhön sertifioivissa testeissä sen perusteella, kuinka ne sietävät erilaisia stressinaiheuttajia ja kuinka ne reagoivat häiritsevään tai

päällekyvään vieraan ihmisen käsittelyyn. Koiran hyvinvoinnin kannalta oleellista kuitenkin olisi arvioida, onko eläin ylipäättään halukas olemaan sosiaalisessa kontaktissa vieraan ihmisen kanssa, jos se saisi vapaasti valita (Fine 2006, 459). Koiran hyvinvointia tarkastellessa olisi siis tarpeellista miettiä yksilön soveltuvuutta ja halukkuutta tehdä terapiatyön kaltaista työtä. Mikäli koira ei nauti terapiatyöstä, ei sitä silloin tulisi ottaa siihen mukaan (Davis 2002, 31).

4.2 Eläimen huomioiminen työssä

Eläimen hyvinvointia voidaan määritellä erilaisilla mittareilla. Yleisesti eläimen hyvinvointia voidaan määritellä esimerkiksi useiden asiantuntijoiden hyväksymän ”Five Freedoms” -asteikon kautta, jonka Aubrey H. Fine esittelee kirjassaan *Handbook on animal assisted therapy* (s. 455). Asteikko perustuu eläimen perustarpeisiin ja oikeuteen olla tuntematta tarpeetonta epämukavuutta, kipua tai pelkoa. Hyvinvointi ei kuitenkaan ole ainoastaan epämukavuuden tai kivun poissaoloa. Eläinten hyvinvointikeskuksen Kansallinen eläintenhyvinvointiraportti II määrittelee hyvinvoinnin eläimen kokemukseksi sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Raportin mukaan hyvinvointia voidaan edistää negatiivisten asioiden minimoimisen lisäksi myös lisäämällä eläimen elämään mielihyvää tuottavia kokemuksia (EHK 2016, s. 16).

Toisen yksilön hyvinvointia on haastavaa määritellä silloin, kun yhteistä kieltä ei ole. Vaikka mielensisäisiä tapahtumia tai eläimen kokeman hyvinvoinnin tasoa ei pystytä mittaamaan, voimme päätellä asioita seuraamalla eläimen käyttäytymistä. Eläimen mieltymyksiä voidaan arvioida käyttäytymistä tarkkailevilla kokeilla, joissa eläin saa itse valita asioita. Kokeet antavat tietoa siitä, mitä eläin pitää itselleen tärkeänä ja mitä se valitsisi ja minkä asioiden vuoksi se on valmis suorittamaan tehtävän (Serpell 2006, 283). Kun eläin saa mahdollisuuden valita, voimme kerätä tietoa siitä, mistä asioista tämä yksilö pitää ja mihin asioihin se ei mielellään osallistu. Sen lisäksi, että opimme tuntemaan kyseistä yksilöä ja sen reagoimista erilaisiin tilanteisiin paremmin, voimme juuri käynnissä olevassa tilanteessa saada välittömästi tietoa siitä, miten eläin tilanteen kokee. Tästä on hyötyä erityisesti tilanteissa, joita on käytännössä vaikea harjoitella ja joissa eläin ei ole vielä aikaisemmin ollut.

Eläinten hyvinvointikeskuksen Kansallisessa eläinten hyvinvointiraportti II:ssa julkaistu seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan määritelmä eläinten hyvinvoinnista on jaettu kolmeen oikeuteen. Näiden oikeuksien mukaan eläimelle tulee tarjota mahdollisuus myös välttää muiden eläinten ja ihmisten seuraa ja läheisyyttä (EHK 2016, 19). Tämä voidaan ottaa

eläinavusteisessa terapiassa huomioon järjestämällä eläimelle tila, johon se voi halutessaan poistua ja jossa sitä ei lähestytä. Sen lisäksi, että eläimelle on järjestetty mahdollisuus poistua, on oleellista varmistaa, että eläin osaa myös käyttää sitä. Kun koira on koulutettu poistumaan tilasta, se helpottaa myös terapeutin työtä: riski siitä, että eläin stressaantuu liikaa painostavasta tilanteesta, on pienempi, kun se osaa itse toimia oman etunsa mukaisesti. Mikäli koira on terapiatilanteessa hihnassa tai toiseen tilaan vetäytyminen ei muuten ole mahdollista, voi koiralle kouluttaa myös käytöksen, jonka seurauksena tilanne keskeytetään tai koira viedään pois tilanteesta.

Eläinavusteisessa terapiatyössä voidaan tarjota koiralle mahdollisuus toimia tilanteessa täysin vapaasti tai ohjaamalla koiran toimintaa huolellisesti koulutettujen tehtävien avulla. Kouluttamalla eläimelle taitoja, joilla se voi selkeästi ilmentää tarpeitaan vaihtuvissa tilanteissa, voidaan kehittää terapeutin ja koiran välistä vuorovaikutusta ja ehkäistä riskitilanteita. Hyvinvointia tukevat käytökset tekevät eläimen kokemuksen havainnoimisen yksiselitteisemmäksi, jolloin eläimen huomioiminen terapiatilanteessa on helpompaa.

4.3. Jatkotutkimuksen tarpeet

Tämä opinnäytetyö on suppea katsaus terapiatyössä toimivien koirien kohtaamiin hyvinvointia uhkaaviin riskeihin ja siihen, miten koirien hyvinvointia työtilanteessa voitaisiin edistää. Mielenkiintoista olisi saada kattavampaa tietoa siitä, kuinka paljon eläimeen tai asiakkaaseen kohdistuvia riskitilanteita eläinavusteisessa terapiassa tällä hetkellä esiintyy ja miten erilaiset työskentely-ympäristöt, työn määrä ja koiralle koulutetut taidot voivat vaikuttaa riskitilanteiden määrään ja koiran hyvinvointiin työssä. Hyvinvoinnin mittaaminen ei ole yksiselitteistä, mutta riskitilanteiden minimointi kuormittavassa työssä voi ainakin olla askel oikeaan suuntaan. Tutkimus eläinten hyvinvoinnista eläinavusteisessa työssä ja -toiminnassa ylipäätään on tarpeellista, jotta eläinten hyvinvoinnista pystytään pitämään huolta tällä yhä laajentuvalla työelämän alueella ihmisten auttajana.

Lähteet

- Chance, P. (2014) Learning and behavior. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Davis, K. (2002). Therapy Dogs: training your dog to reach others. Washington: Dogwise Publishing.
- EHK (2016). Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti II.
- Fine, A. H. (2006). Handbook on animal-assisted therapy. California: Academic Press.
- Hautamäki, L., Ramadan, F., Ranta, P., Haapala E., Suomela-Markkanen, T. (2018). Eläinavusteinen terapia: katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan suomessa.
- Kahilaniemi, E. (2006). Eläinavusteinen interventio: asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koiraavusteisin menetelmin. Tampere: Eeva Kahilaniemi / Voimatassu Ky.
- Kaimio, T. (2007). Koirien käyttäytyminen. Helsinki: WSOY.
- Oxley, J., Christley R. & Westgarth C. (2018). Contexts and consequences of dog bite incidents. Journal of Veterinary Behavior 23, 33-39.
- Serpell, J. (2016). The Domestic Dog: Its Evolution, Behavior and Interactions with People, Cambridge University Press.
- Tuomisto T., Lappalainen R. & Timonen T. (2005). Funktionaalisen käyttäytymisanalyysin perusteet. Tampere: Suomen käyttäytymistieteellinen Tutkimuslaitos.
- Vaterlaws-Whiteside, H., & Hartmann, A. (2017). Improving puppy behavior using a new standardized socialization program. Applied Animal Behaviour Science 197, 55–61.

Liite 1.

Haastattelukysymykset

Mitä työtä teet koira-avusteisesti ja toimiiko työparinasi oma koirasi?

Mikä on koiran rooli terapiassa?

Millaisia tehtäviä koira tekee terapiatilanteessa?

Mitä ominaisuuksia hyvässä terapiakoirassa on?

Teetkö eläinavusteista terapiaa omassa vastaanottotilassa vai käyttekö koiran kanssa asiakkaan luona? (Jos asiakkaan luona, niin millaisia tilat ja tilanteet ovat tyypillisesti?)

Mitä työssä käytettäviä taitoja koiralle on koulutettu? Mitkä koet niistä tärkeimmiksi? Onko jokin sellainen taito, jonka kokisit koiralle tärkeäksi, mutta mitä sillä ei vielä ole?

Tekeekö koira sille osoitetut tehtävät aina vai onko se joskus haluton tekemään tehtävää? (Mitä sitten tapahtuu?)

Onko koiran toimintaan terapiatyössä tarkat edellytykset vai onko terapiatilanne muokattavissa eläimen aloitteesta?

Onko koiran tila tai liikkuminen rajattu jotenkin?

Millaisia riskejä eläinavusteiseen terapiatyöhön liittyy eläimen näkökulmasta? Valvotaanko näitä riskejä jotenkin (testit, arvioinnit, laatustandardit)?

Sisältyykö eläinavusteiseen terapiatyöhön hyvinvointia uhkaavia riskejä asiakkaan tai terapeutin näkökulmasta?

Erotetaanko koiralle jotenkin työn ja vapaa-ajan välinen raja?

Oletko saanut koulutusta liittyen eläimen hyvinvointiin terapiatyössä? Koetko, että koulutusta tarvittaisiin lisää?

Liite 2.

Koulutussuunnitelma

Koulutuksen valmistelu

Primääri- ja sekundäärivahvisteen ehdollistaminen

Merkkiäänen ja makupalan ehdollistaminen: Koiralle koulutetaan naksauksen ja makupalan välinen yhteys esittämällä ääni ja antamalla sen jälkeen koiralle makupala. Toistoja voidaan tehdä esimerkiksi kaksi puolen minuutin sarjaa. Tavoitteena on, että koira oppii merkkiäänen ennakoivan makupalaa.

Tilasta poistuminen

Tässä harjoituksessa koulutetaan koiralla tilasta poistuminen kohdealustan avulla. Pohjatehtävänä koiran tulisi osata mennä vihjesanasta makuulle ja pysyä muutaman sekunnin ajan paikoillaan.

Koulutus toteutetaan minuutin pituisissa harjoitussarjoissa, joiden vaikeustasot, eli kriteeriportaat on määritelty seuraavassa listauksessa. Seuraavaan vaatimustasoon voi siirtyä silloin, kun tehdyssä harjoitussarjassa täyttyi seuraavat kriteerit: koira aloitti seuraavan toiston heti palkkion saatuaan ja neljä viidestä toistosta onnistui kyseisen harjoituksen tavoitteen mukaisesti.

Kriteeriportaat:

1. koira kiinnostuu alustasta (lähestyy tai nuuhkii sitä)
2. koira koskettaa tassulla alustaa
3. koira koskettaa tassulla alustaa -> ”maahan” vihjesana -> palkkio (koiran voi palkkion jälkeen kutsua pois alustalta, jotta uusi toisto voi alkaa)
4. alustalla maahan meno ilman vihjesanaa
5. yhdistetään vihjesana ”pois” sanomalla vihjesana samaan aikaan kun koira käy makuulle alustalle, muuten harjoitus pysyy samana
6. sama harjoitus, mutta aloitetaan toistot sanomalla vihjesana
7. sama harjoitus, pidempi välimatka
8. alustalle maahan näköesteen taakse
9. poistuminen ohjaajan luota näköesteen taakse toiminnan jälkeen

Linkki videoon: <https://youtu.be/CsJ4Qo6rd0I>

Loppukäyttämisen kannalta on oleellista, että koira osaa toteuttaa tehtävän tilassa, jossa se työskentelee ja tekee tehtävän viiveettömästi vihjesanan jälkeen tilanteesta riippumatta. Oma-aloitteista poistumista voidaan harjoitella järjestämällä koiralle kaksi palkkioita tuottavaa tehtävää, joista koira valitsee sille tuottavimman: tilasta poistuminen tai terapiaharjoite (esimerkiksi koirien lautapelin pelaaminen).

Tauon pyytäminen hihnassa työskennellessä

Tässä harjoituksessa opetetaan koira menemään ohjaajan taakse. Harjoittelu toteutetaan minuutin pituisissa harjoitussarjoissa, joiden vaikeustasot on määritelty seuraavassa listauksessa. Harjoituksen sujuvuudesta riippuen jokaisessa vaikeustasossa tehdään yksi tai useampi harjoitussarja. Seuraavaan vaatimustasoon voi siirtyä silloin, kun tehdyssä harjoitussarjassa täyttyi seuraavat kriteerit: koira aloitti seuraavan toiston heti palkkion saatuaan ja neljä viidestä toistosta onnistui kyseisen harjoituksen tavoitteen mukaisesti.

Ennakkotaitoina koiran tulee olla oppinut palkkioäänen (tässä esimerkissä naksuääni) ja makupalan välinen yhteys (naksu ennakoi palkkiota). Koira on myös oppinut käsikohteen, eli nähdessään avonaisen kämmenen se tietää, että makupala on saatavilla kuonokosketustehtävän seurauksena.

Kriteeriportaat:

1. Käsikosketus selän takana olevaan käteen liikkuen askeleen muutaman askeleen eteenpäin
2. Sama harjoitus, vihjesanan ”taakse” yhdistäminen tehtävään
3. Vihjesanan kanssa taakse kierto kohti kättä niin, että toistojen välissä käännetään noin 180 astetta koiran kiertäen selän taakse, palkitaan oikeasta sijainnista
4. Vihjesanalla taakse kierto ilman ”apukättä”, tarkistetaan, että koira osaa taakse menon eri sijainneista suhteessa ohjaajaan
5. Vihjesanalla taakse meno, palkitaan tiheästi antaen useampi makupala
6. Vihjesanalla taakse meno ja takana pysyminen, palkitaan koiran jäädessä taakse

<https://youtu.be/sXF-6PB-vmU>

Jotta taito saadaan käyttöön työtilanteisiin, tulee taito yleistää erilaisiin tilanteisiin, joita työssä voi kohdata. Taitoa kannattaa harjoitella esimerkiksi:

- työtilanteen kaltaisessa tilanteessa, vieraiden ihmisten läsnäollessa
- erilaisissa mahdollisissa työympäristöjä muistuttavissa ympäristöissä, kaupunkiympäristössä, erilaisissa sisätiloissa, vastaanottotiloissa

Oma-aloitteisen tauon pyytämisen harjoittelu

- valinta -harjoitukset: kaksi mahdollista palkkiota tuottavaa tehtävää, joista koira valitsee sille tuottavimman: taakse meno (ilman vihjesanaa, ohjaaja palkitsee) sekä esimerkiksi asennonvaihdot avustajan pyytämänä tai muut valinta -harjoitukset, joissa työtilanne ja taakse meno sisältävät koiralle tuottavan palkkion

Silityksen pyytäminen

Tässä harjoituksessa koulutetaan koira pyytämään silitystä koskettamalla tassulla polvillaan olevan ohjaajan jalkaa. Harjoittelu toteutetaan minuutin pituisissa harjoitussarjoissa, joiden vaikeustasot on määritelty seuraavassa listauksessa. Harjoituksen sujuvuudesta riippuen jokaisessa vaikeustasossa tehdään 1 tai useampi harjoitussarja. Seuraavaan vaatimustasoon voi siirtyä silloin, kun tehdyssä harjoitussarjassa täyttyi seuraavat kriteerit: koira aloitti seuraavan toiston heti palkkion saatuaan ja neljä viidestä toistosta onnistui kyseisen harjoituksen tavoitteen mukaisesti.

Ennakkotaitona koiran tulee olla oppinut palkkioäänen ja makupalan välinen yhteys.

1. Ohjaajan ollessa polvillaan maassa, koira nostaa etujalkaa (alussa sattumanvaraisesti ja tämä poimitaan palkitseamalla jalan nosto) joko vain ilmaan tai ohjaajan jalalle
2. Palkitaan tassun pitämisestä jalalla
3. Tassu jalalle, rapsutus, rapsutuksen kestoa lisäten
4. Tassu jalalle, seurauksena ainoastaan rapsutus

Linkki videoon: <https://youtu.be/3MUnJHp5smE>

Jotta taito saadaan käyttöön työtilanteisiin, tulee taitoa harjoitella vieraiden ihmisten kanssa ja niissä työympäristöissä, joissa taitoa tarvitaan.